

HaGefen – meer dan een uitgeverij

Het doel van HaGefen Publishing in Israël is, om de kerken te steunen in de taken die God hen gegeven heeft: evangelisatie en discipelschap. Veel daarvan doen wij door solide reformatorische boeken te publiceren, die in het Hebreeuws zeldzaam zijn. Maar dat is niet het enige wat we doen. In dit korte verslag wil ik proberen wat te vertellen over de andere dingen die we doen, in de hoop dat het u zal aanzetten meer gericht voor onze zaak te bidden.

Op 8 februari 2008 hadden we ons eerste seminar voor vertalers en auteurs. We waren verbaasd toen er veertig mensen inschreven. Dit seminar werd georganiseerd door HaGefen Publishing als een deel van onze wens om de volgende generaties vertalers en auteurs op te leiden, te trainen en te bemoeilijken. We vormden een commissie van zes leden. Vijf ervan, inclusief ikzelf, hebben gewerkt voor HaGefen of werken er nog. Een van de uitdagingen waar de kerk in Israël voor staat is, dat het een jonge kerk is. De meesten van ons behoren tot de eerste generatie christenen. Velen van ons hebben een moeilijke sociaal-economische achtergrond. Als gevolg daarvan zijn velen die betrokken zijn bij het werk van vertalen en schrijven zelfstuderend, hebben een korte cursus van enkele maanden gedaan of hebben helemaal geen training gevolgd. Waarschijnlijk is de enige die een universitaire graad heeft op dit gebied onze HaGefen-vertaler.

We wilden dit eerste seminar een soort prikkel laten zijn om te laten zien wat allemaal behoort tot het proces van uitgeven. Ook wilden we aantonen hoe moeilijk het is om een boodschap over te brengen van een brontaal naar een doeltaal. Tegelijkertijd wilden we ervan verzekerd zijn dat de deelnemers het belang zouden zien van het bereiken van een professioneel niveau, onder meer door het bijwonen van de toekomstige seminars. In een van de lezingen bijvoorbeeld, gaven we de deelnemers een zin uit een christelijk boek en vroegen hen deze te vertalen. Toen enkelen gevraagd werd hun vertaling op het bord te schrijven, waren ze allemaal verbaasd op hoeveel verschillende manieren ieder van hen de zin had vertaald. Daarna gingen we meer zinnen vertalen. Aan het eind van het seminar waren de meesten tevreden en vroegen ons wanneer het volgende seminar zou zijn. Enkelen vroegen ons zelfs om een intensief drie- of vierdaags programma zouden kunnen organiseren. Om aan deze vraag tegemoet te komen, zijn we bezig met het opzetten van een gesloten discussieforum waar leden hun vragen kunnen stellen en antwoorden kunnen krijgen. In de nabije toekomst zullen meer seminars worden gehouden.

Vandaag, donderdag 6 maart 2008, hadden we juist een seminar over evangelisatie en media. Als de kerk in Israël groeit, zijn er steeds meer kerken en organisaties betrokken bij evangelisatie. Niet altijd is er echter samenwerking en coördinatie tussen de betrokkenen. Vandaag hadden we vier verschillende lezingen over evangelisatie via internet, DVD's, radio, TV en reclameborden.

Ten slotte zijn we bezig met in november 2008 een derde soort seminar te plannen. We gaan een boek uitgeven in het Hebreeuws en Russisch over ouderschap en kinderen opvoeden. De auteur van dit boek wil een seminar houden voor ouders. Deze auteur is een zeer bekende spreker over dit onderwerp en we zijn blij dat we de kerk in dit gebied op deze manier kunnen dienen.

Wie meer informatie wil, nodigen we uit onze website te bezoeken, die in het Hebreeuws en in het Engels is: www.ha-gefen.org.il. Dank voor uw gebeden en steun voor ons.

David Zadok

Da Costa fonds laat onafhankelijk onderzoek uitvoeren

De bouw van het kerkgebouw van de Grace and Truth gemeente van ds. Baruch Maoz verloopt niet zonder hindernissen. Eerst moest er een felle juridische strijd gevoerd worden met Orthodoxe Joden die de rechtmatigheid van de bouw betwisten. De rechtszaken werden allemaal gewonnen maar kosten veel tijd en geld. Financieel waren er tegenvallers. Weliswaar kon de grond gekocht worden en het casco van de kerk gebouwd worden, maar daarna liep de geldstroom fors terug. Met stukjes en beetjes werd de bouw voortgezet. Dat werkte kostenverhogend omdat er niet in één keer aanbesteed kon worden en bovendien door de lange duur van het project men steeds weer geconfronteerd werd met sterke prijsstijgingen voor bouwmaterialen. Hoewel de bouw gestaag vorderde, concludeerde zowel de bouwcommissie in Israël als het da Costa fonds dat het te lang ging duren. Daardoor werd het moeilijk om de achterban en de sponsors geïnteresseerd te houden in de bouw.

Het da Costa fonds heeft toen aan de bouwcommissie aangeboden om een onderzoek door een onafhankelijk ingenieursbureau te laten uitvoeren, zodat duidelijk zou worden hoever de bouw is en wat de kosten zijn om het geheel af te bouwen. De bouwcommissie aanvaardde dit aanbod graag en zegde alle medewerking toe. De opdracht hiervoor werd verleend aan het internationaal opererend ingenieursbureau DHV met vestigingen in Amersfoort en Eindhoven. Hun medewerker Wim Wiltink heeft het onderzoek uitgevoerd onder andere door ter plaatse onderzoek op de bouwplaats te doen. Half december 2007 bracht hij zijn rapport uit en in januari heeft het bestuur van het da Costa fonds het rapport besproken. De uitkomsten van het onderzoek vielen tegen. Voor het afbouwen van de kerkzaal en de bijgebouwen blijkt nog twee miljoen euro nodig te zijn. Voor dat bedrag is het geheel dan ook echt af: compleet met parkeerterrein, inrichting en alle technische installaties, zoals verwarming en airconditioning. Het is duidelijk dat zo'n groot bedrag niet op korte termijn bijeen te brengen is. Daarom heeft het da Costa fonds in overleg met de bouwcommissie in Israël een vervolgopdracht aan DHV gegeven. Deze opdracht houdt in dat berekend wordt wat er nodig is om het gebouw met wettelijk minimum eisen af te maken en in gebruik te nemen. Daarbij is aangegeven dat de kerkzaal in een later stadium afgemaakt zou kunnen worden. In de bijgebouwen kan de gemeente namelijk tijdelijk ook de kerkdiensten beleggen. Verder kunnen bepaalde voorzieningen zoals airco voorlopig achterwege gelaten worden. Binnen enkele weken verwachten we dit aanvullende rapport van DHV. Naar verwachting zal er toch nog wel een miljoen euro nodig zijn voor deze minimum oplossing. Wij hopen u als trouwe begunstiger over de uitkomst van het onderzoek in te lichten. Dat willen we ook doen met alle sponsors in binnen- en buitenland die in het verleden het bouwproject gesteund hebben. Zodat we met elkaar de laatste stap kunnen zetten en het gebouw zo spoedig mogelijk gebruikt kan worden.

J.J. de Jong

Arad: de woestijn zal bloeien als een roos

In het zuiden van de Judeese woestijn, 20 kilometer westelijk van de Dode zee ligt de stad Arad.

Het gebied was al bewoond ten tijde van de woestijnreis van het volk Israël. In Numeri 33 : 40 wordt gesproken van de Kanaänitische koning van Harad.

Vandaag de dag is Arad een moderne stad met zo'n 25.000 inwoners waaronder veel Russische immigranten.

In de stad is ook een kleine Messiasbelijdende gemeente. Haar voorganger is Yakim Figueras. Samen met nog een ouderling geeft hij leiding aan de gemeente. Yakim's moeder is een Nederlandse en zijn vader een Spanjaard. Hij is getrouwd met Debbie Nessim en samen hebben zij vijf kinderen.

De gemeente is nog maar enkele jaren oud, maar heeft in haar korte bestaan al veel meegemaakt. Dit heeft vooral te maken met de tegestand die zij ondervindt van een ultra orthodoxe groepering die ook in Arad is neergestreken, de Gur Chassidim. Voor deze groep is het onacceptabel dat in hun stad belijders van Yeshua HaMashiach (Jezus de Messias) wonen en hun godsdienst belijden.

Dit heeft geleid tot een stroom van plagerijen, ordeverstoringen, scheldpartijen. Dit alles heeft de aandacht getrokken van de pers binnen Israël en daarbuiten. Ook in het Reformatorisch Dagblad wordt regelmatig bericht over de situatie.

Bewonderenswaardig is de houding van Yakim en de andere gemeenteleden tegenover hun tegenstanders. Ze bidden voor hen en zien uit naar het moment dat ook hun tegenstanders de Heere Jezus als Messias zullen erkennen. Een dergelijke

Sderot

Goed, de meesten van jullie zullen wel weten dat Israël een land is wat is aangevallen door de Arabische landen eromheen. Op dit moment is Sderot, een stad helemaal in het zuiden van het land, één van de grootste veiligheidsproblemen. Elke burger van Sderot leeft dagelijks in de angst dat het misschien vandaag zijn of haar beurt is om geraakt te worden door een raket die is afgeschoten vanuit Gaza.

Gewoonlijk herinneren mensen zich hun kindertijd als de beste tijd van hun leven. Maar niet de kinderen van Sderot. Voor deze kinderen zijn woorden als 'blijdschap' en 'vrede' een verre droom geworden, fijne en zoete dromen, die niet snel werkelijkheid zullen worden. Die kinderen (en ook hun ouders) vertellen de media steeds dat ze bang zijn en dat ze daar zo snel mogelijk vandaan willen. Om op een normale plek te gaan wonen, met een normale manier van leven. Zoals iedereen dat graag wil.

Weten jullie hoe vaak zij naar de schuilkelders moeten rennen? Iedere keer als er een raket de 'rode cirkel' om de stad binnenvliegt, hebben de mensen precies 15 seconden de tijd zo'n schuilkelder in te vluchten voor de raketten. Enkele mensen raken gewond en de huizen raken beschadigd. Als je door Sderot loopt, zie je overal grote, holle betonblokken die midden op straat staan – zodat mensen die op straat lopen daar kunnen schuilen. De meeste mensen die daar leven, zijn getraumatiseerd. Daarom zijn er allerlei hulpprogramma's om hen over het rakettrauma heen te helpen.

J.J. de Jong

houding is niet vanzelfsprekend als je vrouw, je kinderen en jijzelf dagelijks uitgescholden worden.

Gelukkig krijgt de gemeente veel steunbetuigingen van Messiasbelijdende gemeenten in Israël en van gemeenten en organisaties uit het buitenland. Maar lang niet altijd vertalen deze steunbetuigingen zich in daadwerkelijke

steun.

Het Isaac da Costa heeft goede contacten met deze gemeente en zoekt naar wegen om hen te helpen met boeken, onderwijs maar ook met het lenigen van materiële noden.

Tijdens een werkbezoek in oktober 2007 is met Yakim gekeken naar mogelijkheden om een eigen gebouw voor de gemeente te kopen of te huren. Momenteel komt de gemeente namelijk nog samen in een particulier woonhuis dat zij huren. Een mogelijkheid is om een leegstaand pand te kopen en geschikt te maken voor gebruik door de gemeente. Dit zou bijvoorbeeld kunnen met een pand waarin voorheen een supermarkt gevestigd was (zie foto). Een eigen gebouw zou de gemeente zeer ten goede komen. De prijs voor dit gebouw zal rond de 200.000 euro liggen. Daarbovenop komen dan nog de kosten voor de verbouwing.

Vanuit het da Costa fonds willen we graag helpen. Dat kan bijvoorbeeld gedaan worden in samenwerking met het Deputaatschap voor Israël dat ook hartelijke contacten met de gemeente onderhoudt. Het da Costa fonds is echter nog wat terughoudend omdat het bouwproject van de Grace and Truth gemeente nog afgerond moeten worden. Het fonds wil het project in Arad wel zo spoedig mogelijk oppakken en daarom hechten wij eraan u daarover nu al in te lichten.

J.J. de Jong

In het hele land zijn er mensen die proberen te helpen, op allerlei manieren. Zo

worden kinderen uit Sderot uitgenodigd om voor een tijdje in een veiliger deel van het land een poosje te logeren. Of worden jongelui door een school in een andere stad uitgenodigd om daar in rust en veiligheid hun eindexamens te gaan doen. Iets anders wat Israël's doen om de mensen in Sderot te helpen, is om te protesteren tegen de regering, die niet de indruk geeft erg veel te doen om de mensen daar te helpen. Op vrijdag gaan mensen uit allerlei andere steden van Israël naar Sderot om daar hun wekelijkse boodschappen te doen om de economie van de stad te steunen – want ook die staat op instorten.

De website van de stad Sderot heeft een teller: Denken jullie dat jullie kunnen raden hoeveel raketten op de stad zijn neergelaten? Het zijn er 6.763 – en het worden er nog steeds meer. En om dan te bedenken dat het ongeveer een uur vandaan is van de plaats waar ik woon! Dat daar de mensen zoveel te lijden hebben! Het is normaal geworden, een boosaardige en gemene 'lifestyle'. Wakker worden in een wereld waarin je niet weet wat je te wachten staat, je bidt opnieuw en opnieuw, dat jijzelf of je kind niet gewond raken door die raketten.

Bat-Chen Nessim

Da Costa nieuws

periodieke uitgave van het Isaac Da Costa Fonds
nr. 22 - april 2008

Een kwestie van stijl

Purimpakketten

Sderot schuilkelder

Mordechai

Mordechai, eerst een bij de wet ter dood veroordeelde Jood, is een machtig man geworden! Wonderlijk zijn Gods wegen.

Gods kinderen, op aarde niet geteld, zullen straks als koningen heersen in alle eeuwigheid. Dat is vanwege het volbrachte werk van Christus, Die in een diepe lijdensweg de kroon der overwinning verwierf.

Mordechai is door de koning zelf aangesteld in zijn hoge positie. Dat was een beloning voor trouwe dienst. Haman had slechts aan zichzelf gedacht, maar Mordechai had een complot tegen de koning weten te verhinderen. Voor zijn trouw wordt hij nu beloond. Mordechai is een duidelijk type van Christus, Die als Knecht des Heeren gestreden heeft voor de eer des Heeren en daarom uitermate is verhoogd. Hem is nu gegeven alle macht in hemel en op aarde! Straks zal Hij wederkomen op de wolken des hemels en wat een schrik zal dat voor alle Hamans zijn! Maar wat een troost voor al degenen die met Gods volk kwalijk werden behandeld.

Mordechai werd door zijn volksgenoten geëerd. Hij was immers hun redder en wel-doener! Want in zijn verhoging vergat hij zijn broedervolk niet. Vele heersers denken immers in de eerste plaats aan zichzelf? Maar Mordechai bleef als machthebber toch gewoon de Jood Mordechai. Hij wendde zijn macht en invloed aan ten gunste van zijn volk.

Is dit niet in veel rijker zin waar van Christus? Hij werd waarachtig Mens ten behoeve van verloren mensen. Maar nu Hij verhoogd is blijft Hij hun Zaligmaker: Hij vergeet Zijn schapen niet en zal hen geen wezen laten. Hij blijft bij hen door Woord en Geest.

Mordechai heeft het beste voor zijn volk gezocht en werd een voorspraak voor de Joden bij de koning. De Joden hadden in hem een goede verdediger van hun zaak! Wat kon hen eigenlijk nog gebeuren?

Zo is het voornamelijk met Koning Jezus ook! Hij is het Die voor arme zondaren het beste zoekt. Hij ontdekt hen aan hun zonde voor hun bestwil. Hij houdt hen in allerlei wegen klein om hun bestwil. Hij zoekt zondaren het beste te geven: eeuwig goed, zoals gerechtigheid, vergeving der zonden en eeuwig leven. In Zijn vernedering zorgde Hij voor de verwerving en in Zijn verhoging zorgt Hij voor de uitdeling van die heerlijke zaken. Hij leeft om voor Zijn volk te bidden.

Wat staat de zaak van Gods Kerk er toch goed voor! Mordechai moest altijd maar afwachten hoe de koning Ahasveros gesteld was; hij kon zo onberekenbaar zijn! Maar zo is God de Vader niet. Hij heeft een welbehagen in Zijn Zoon en hoort Zijn voorbede.

Nu is het maar de vraag voor u en mij of we die grote Koning in al Zijn heerlijkheid, macht en liefde al nodig hebben gekregen voor het heil van onze arme zielen! Hebt u al ontdekt dat Zijn troon een genadetron is? Zaig die als een behoeftig mens tot Hem de toevlucht mag nemen. Hij zal door de verhoogde Koning vervuld worden met het heil!

Ds. K. Hoefnagel

Isaac Isaac Da Costa Fonds
קור ציחק דה קוסטה

Isaac Da Costa Fonds
Postbus 400, 3440 AK Woerden
T 0348 48 99 29
F 0348 48 39 54
E dacostafonds@kliksafe.nl

Uw gift is van harte welkom en kunt u overmaken op rekeningnummer

560552629

ten name van Isaac Da Costafonds te Woerden

Isaac Isaac Da Costa Fonds
קור ציחק דה קוסטה

Projecten van het Isaac da Costa fonds op een rij

Bouwproject Grace and Truth gemeente

De Messiasbelijdende gemeente Grace and Truth is één van de grootste christelijke gemeenten in Israël met ongeveer 350 leden. De gemeente komt bijeen in de centrale ruimte van het kantoor van de Messiasbelijdende uitgeverij Hagefen in Rishon Letzion, ten zuiden van Tel Aviv. Deze ruimte is volstrekt onvoldoende om de gemeente te huisvesten. Niet alleen voor de diensten op Sabbat, maar ook voor andere activiteiten is dringend behoefte aan een groter gebouw. Vandaar dat eind jaren negentig plannen zijn gemaakt om een kerk te bouwen. Dit is een uniek project omdat er nog geen Messiasbelijdend kerkgebouw is in Israël. Alle Messiasbelijdende gemeenten komen samen in kantoorgebouwen, zaaltjes of huiskamers.

Nadat er steun was gekomen van buitenlandse kerken en stichtingen is in november 2001 met de bouw begonnen. Dat ging gepaard met nogal wat tegenslagen. Zo werd er vanuit Orthodox Joodse zijde een fel juridisch gevecht geleverd om de bouw te beëindigen. Tot bij de Hoge Raad werd het proces gevoerd. De gemeente won alle rechtszaken en zette daarmee een voorbeeld voor andere Messiasbelijdende gemeenten.

Het gebouw dat nu verrijst, is een multifunctioneel gebouw waarin naast kerkdiensten ook allerlei andere gemeenteactiviteiten kunnen worden gehouden. Bovendien is er ruimte beschikbaar om bijvoorbeeld een uitgeverij of een kleine school te huisvesten. Ook is het gebouw geschikt voor conferenties en seminars waarvan ook andere gemeenten kunnen profiteren.

Ondertussen bleek de bouw van de kerk een veelomvattend project te zijn. Naarmate de bouw langer duurde stegen bovendien de bouw-prijzen aanzienlijk. Ook het feit dat er niet in één keer aanbesteed kon worden, leidde tot kostenverhogingen.

Momenteel is de bouw flink gevorderd. Maar er moet nog een laatste grote inspanning gedaan worden om de afbouw te realiseren. Er is een onderzoek gedaan door een onafhankelijk ingenieursbureau om in kaart te brengen wat er precies nog moet gebeuren en tegen welke kosten (zie het bericht over het onderzoek van DHV elders in deze nieuwsbrief)

Project Russischtalige tijdschrift

Sinds drie jaar steunt het da Costa fonds het Russischtalige tijdschrift dat wordt geproduceerd door de Grace and Truth gemeente. De redactie staat onder leiding van haar predikant, ds. Baruch Maoz.

Doel van het tijdschrift is om Russischtalige Messiasbelijdende Joden te bereiken met de gereformeerde leer. Deze bevinden zich niet alleen in de landen van de voormalige Sovjet Unie, maar ook in Israël. Sinds 1989 zijn immers ruim een miljoen Russisch sprekende Joden in Israël gearriveerd. Het tijdschrift heeft tot doel de gereformeerde waarheid te verbreiden en allerhande dwalingen te bestrijden, pastorale steun te geven en het jodaisme te bestrijden. Met dat laatste wordt bedoeld dat veel Messiasbelijdende Joden weliswaar de Heere Jezus belijden als hun Messias, maar tegelijkertijd in leer en leven (en in eredienst) zoveel Joodse elementen inbrengen, dat de eenvoudige waarheid van het Evangelie verduisterd wordt.

Momenteel wordt het tijdschrift in Israël samengesteld en vervolgens (uit kostenoverwegingen) in Odessa (Oekraïne) gedrukt. Van de oplaat van 10.000 stuks worden 1000 stuks verspreid in Israël en de overige 9000 in Oekraïne, Rusland en andere voormalige Sovjet-staten.

Het tijdschrift heeft een gewaardeerde plaats gekregen. Ook bijdragen van Nederlandse en Amerikaanse predikanten uit de Gereformeerde Gezindte worden opgenomen.

Het da Costa fonds streeft er naar om in 2008 drie nummers van het blad uit te geven en voor 2009 vier nummers.

Purimactie voor Messiasbelijdende soldaten

Alle jongens moeten in Israël drie jaar in dienst en alle meisjes twee jaar. Dat is voor velen een zware tijd. Dat geldt in het bijzonder voor de naar schatting 250 soldaten met een Messiasbelijdende achtergrond. Zij voelen zich vaak eenlingen.

Om hen te bemoedigen heeft het da Costa fonds twee jaar geleden een actie opgezet samen met de Grace and Truth gemeente om deze soldaten ter gelegenheid van Purim een cadeau pakket te sturen. Dit jaar doen we dit voor de derde maal. Het pakket heeft een waarde van ongeveer 50 euro en bevat naast toiletartikelen en snoeperijen ook christelijke boeken en een Bijbel. Zo is bijvoorbeeld het boekje Gebedsgestalten van ds. F. Bakker (in het Hebreeuws) meegezonden.

De reacties van zowel soldaten zelf als van hun ouders waren hartverwarmend. De pakketten voldeden aan hun doel, namelijk om deze jongeren en hart onder de riem te steken.

Purim

Poerim is het joodse feest waarin stil gestaan wordt bij Gods opmerkelijk handelen, door het Joodse volk in de dagen van koningin Esther te bewaren voor vernietiging. In overeenstemming met oud gebruik (Esther 9 : 22) is Poerim ook het moment om gaven te geven.

Het volk van Israël is tot op de dag van vandaag het doelwit van haat en velen zijn het kwaadgezind. Gedurende de laatste jaren heeft het Isaac Da Costa Fonds het Poerimfeest aangegrepen om gaven te geven. Het gaat dan om geschenken aan christenen die in het Israëliëse leger dienen om hun land en volk te verdedigen tegen hen die het willen vernietigen. In samenwerking met de Grace and Truth gemeente in Israël worden ter gelegenheid van het feest pakketjes klaar gemaakt en verstuurd naar Israëliëse christelijke soldaten.

Zeep en lectuur

De pakketten verschillen van elkaar naar gelang de behoefte van de soldaten. Zo krijgen soldaten sokken, een zaklamp en andere handige dingen die hun dienst in het veld ietwat verlichten. Mannen krijgen aftershave, vrouwen luxe zeep. In elk pakket wordt een boek gestopt.

Steun aan ouderling David Zadok en zijn werk

David Zadok is ouderling van de Grace and Truth gemeente. Van 2004 tot 2006 heeft hij gestudeerd aan het Westminster Theological Seminary in San Diego, Californië. Na het behalen van zijn graad is hij met zijn gezin teruggekeerd naar Israël als directeur van de uitgeverij Hagefen. Als zodanig is hij ook Field Director van de Engelse organisatie Christian Witness to Israel. Deze organisatie heeft wortels in het werk van de bekende Schotse prediker Robert Murray Mac Cheyne. Een derde van zijn functie wordt betaald door het da Costa fonds. Deze bijdrage is bedoeld voor zijn werk als voorganger op diverse plaatsen en zijn werk in het onderwijzen van ambtsdragers en gemeentelieden. De onkunde onder hen is immers zeer groot. Op deze wijze kan het da Costa fonds meewerken aan het verspreiden van het Gereformeerde gedachtegoed onder de jonge christenen in Israël.

Een kwestie van stijl

Israël, voorjaar 2000. Op een kaal, hobbelig bouwterrein staan een paar rijen stoelen opgesteld voor een grote gele graafmachine. Een groep van ongeveer 80 mensen neemt plaats op de stoelen. De gebeurtenis trekt weinig aandacht: om het bouwterrein heen gaat het gewone leven gewoon door, in de fabriek links en bij het tankstation rechts. Toch gebeurde er die dag, 2000 jaar na de komst van Christus, iets wat in 1700 jaar niet was vertoont. De bouw van de eerste Joodse kerk sinds de stichting van Israël was begonnen.

Aan die ceremonie die het begin van de bouw markeerde, was een lange voorbereidings-tijd voorafgegaan. De bouwcommissie van de gemeente had diep nagedacht over het gebouw. Moest het niet gewoon een functioneel gebouw worden, een gebouw wat misschien doorde-weeks voor andere doelen verhuurd zou kunnen worden? Of moest het gewoon een synagoge worden, want er zouden uiteindelijk Joden in samenkomen. Anderen wezen op de eenheid van geloven met christenen wereldwijd: moest het niet gewoon een kerk met klokkentoren worden? De predikant van de gemeente, ds. Maoz, wees op de boodschap die het gebouw moest uitstralen. Het moest herkenbaar Joods zijn, herkenbaar als religieus gebouw en herkenbaar oosters. Philip Bean, Joods christen en architect, over-

Ds. B. Maoz

Opname van het Joods-christelijke huis van samenkomst in Kanot, Israël, vlakbij de plaats Gadera. Opvallend zijn de oosterse elementen: een koepeldak, kleine ramen en boogvormen in de muren.

De oosterse bouwkunde heeft als typerend element de koepeldaken van moskeeën. Dit is het officiële logo van de Palestijnse terreurbeweging Hamas, waarop de koepel van de Rotskoepelmoskee uit Jeruzalem duidelijk te herkennen is. Het zegt meteen alles over de doelen van deze beweging.

Het klooster van St. Lukas vlakbij Athene, Griekenland. Oosterse, Byzantijnse architectuur in de kerkbouw van het Midden-Oosten. Een vierkant of rechthoekig gebouw, opvallende accenten in het metselwerk, kleine ramen en een koepeldak boven de centrale hal.

J De Byzantijnse keizer Julianus opende in 537 na Chr. de enorme Haya Sofia kathedraal in zijn hoofdstad Constantinopel (nu Istanbul). Het is een meesterwerk van oosterse kerkbouw. De minaretten werden er in later tijd, na de Turkse verovering, bij gebouwd.

Tekening van een in oriëntaalse stijl gebouwde synagoge in Berlijn (19e eeuw).

tuigde het meest met zijn ontwerp. Daarbij ging hij vooral te rade bij oosterse gebouwen en de kerken die hij in het Midden-Oosten aantreft. In heel veel religieuze gebouwen in die regio vinden we boogvormen en koepels terug, zowel bij Byzantijnse kerken als bij moskeeën. Vaak is gebruik gemaakt van sierlijk metselwerk en zijn de ramen klein, om het te veel aan zonlicht en hitte buiten te sluiten. Het zijn elementen die in het nieuwe huis van samenkomst in Gadera zijn te herkennen. Bean verwerkte ook elementen uit Joodse synagogen in zijn ontwerp. Dat blijkt vooral in het interieur van de 'kerk': het gebouw is richting Jeruzalem gebouwd, traditioneel de richting waarheen de Joden bidden en ook de synagogen gebouwd worden. Een ander element is het feit dat het lees- en spreekgestoelte midden in de kerkzaal zal worden gebouwd; de gemeente is vergaderd rond het Woord. Overigens: in veel Europese synagogen zijn ook weer die elementen van koepels en boogvormen verwerkt.

Een functioneel gebouw was misschien eenvoudiger en sneller klaar geweest. Maar de nieuwe kerk, waaraan u door middel van uw giften hebt bijgedragen, wordt een bezienswaardigheid voor ons als christenen uit Nederland. In Israël zal het gebouw veel minder bekijks trekken. Daar past het gebouw bij de omgeving en bij de mensen. Een gebouw wat Joodse Israëliërs zegt: dit is een Joods gebouw, een huis van samenkomst en gebed, waar de God van Abraham, Izak en Jacob wordt aanbeden.

A. Diepenbroek